

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 144/2010-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. mája 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti O., Ž., zastúpeného advokátom JUDr. M. R., Ž., pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7 Co 62/2009 z 30. októbra 2009 vo výrokoch o náhrade trov konania takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo O. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7 Co 62/2009 z 30. októbra 2009 vo výrokoch o náhrade trov konania (3. a 4. výrok rozsudku) porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7 Co 62/2009 z 30. októbra 2009 vo výrokoch o náhrade trov konania (3. a 4. výrok rozsudku) z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Žiline j e p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia O. v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho advokáta JUDr. M. R., Ž., č..., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 144/2010-10 zo 7. apríla 2010 prijal na ďalšie konanie sťažnosť O. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Co 62/2009 z 30. októbra 2009 vo výrokoch o náhrade trov konania.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci podaním sp. zn. Spr 268/2010 z 10. mája 2010 vyjadril predseda krajského súdu, pričom poukázal na dôvody uvedené v odôvodnení napádaného rozhodnutia a uviedol, že *„podľa vyjadrenia vec prejednávajúceho predsedu senátu, výnimočné použitie ustanovenia § 150 O. s. p. je odôvodnené obidvoma odsekmi tohto ustanovenia, t. j. neprimeranosťou trov konania účastníka voči uplatnenej pohľadávke (odsek 2 tohto ustanovenia), ako i prihliadnutím k okolnostiam, ktoré viedli k uplatneniu nároku na súde, postojom navrhovateľa, ktorý až do opätovného rozhodnutia okresného súdu (i po predchádzajúcom zrušení krajským súdom) sám nevedel jednoznačne ustáliť, kto je*

aktívne legitimovaným v tomto (drobnom) spore, pričom samotnú žalobnú pohľadávku v sume 556,50 Sk s príslušenstvom vymáhal spolu s iným subjektom – v konaní označenom ako navrhovateľ 1) a trovy právneho zastúpenia boli uplatňované i v prospech tohto neúspešného účastníka, a tieto neujasnené postoje navrhovateľov v konaní (či už sťažovateľa alebo organizácie navrhovateľa 1) v tomto konaní, ktorý ako poskytovateľ služby, za ktorú zodpovedal sťažovateľ, i vystupoval a jednal), bol zohľadnený v použití ustanovenia § 150 ods. 1 O. s. p. To, že sťažovateľ ako navrhovateľ 2) v tomto konaní, sám nevedel jednoznačne, či je oprávnený a žaloval spolu i s navrhovateľom 1) (pre istotu), viedli odvolací súd k tomu, že rozhodol, aby každá z procesných strán znášala trovy konania sama. Túto istú zásadu použil odvolací súd pre obidva stupne konania. Máme za to, že sťažnosť je nedôvodná.“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 Co 62/2009 z 30. októbra 2009 v časti, v ktorej zmenil výrok rozsudku Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 13 C 194/2005-82 z 30. septembra 2008 o náhrade trov konania tak, že sťažovateľovi nepriznal náhradu trov prvostupňového konania, a rovnako mu nepriznal ani náhradu trov odvolacieho konania.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), preto ústavný súd primerane k problému používa aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. septembra 1997).

Ústavný súd k tomu považuje za potrebné uviesť, že nie je zásadne oprávnený ani povinný preskúmať a posudzovať skutkové zistenia a právne názory všeobecných súdov, ktoré sú základom ich rozhodnutí.

Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo napadnutým rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 139/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 44/03, IV. ÚS 292/04).

V čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku (ďalej aj „OSP“) určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy). Pritom treba dbať na to, aby nikto

len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní (m. m. II. ÚS 56/05).

Sťažovateľ si uplatnil svoje základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy podaním žaloby o zaplatenie peňažnej sumy 566, 50 Sk s prísl.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 13 C 194/2005 z 30. septembra 2008 vyhovel žalobe sťažovateľa ako žalobcu v druhom rade a priznal mu trovy konania (pozostávajúce aj z trov právneho zastúpenia v sume 5 700 Sk). Vo vzťahu k žalobcovi v prvom rade zamietol žalobu a nepriznal mu trovy konania.

Proti tomuto rozhodnutiu podala odvolanie žalovaná, o ktorom krajský súd rozhodol tak, že rozsudok okresného súdu v nevyhovujúcej časti vo vzťahu k žalobcovi v prvom rade potvrdil a o náhrade trov konania rozhodol tak, že vo svojom rozsudku (výrok 3) zmenil rozhodnutie okresného súdu a sťažovateľovi nepriznal náhradu trov prvostupňového konania, a rovnako mu nepriznal (výrok 4) ani náhradu trov odvolacieho konania z titulu právneho zastúpenia, ktoré požadoval vo svojom vyjadrení k podanému odvolaniu z 28. januára 2009 doručenému okresnému súdu 2. februára 2009 v sume 23,55 €.

Ústavný súd najprv zdôrazňuje, že rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania možno zasiahnuť do základných práv a slobôd. Rozhodnutím o trovách konania možno predovšetkým porušiť právo na súdnu ochranu. Ústavný súd už rozhodoval o ústavnosti rozhodnutí o trovách (napr. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, III. ÚS 166/09).

Ústavný súd preskúmal napadnuté rozhodnutie krajského súdu a konštatoval, že jeho rozhodnutie týkajúce sa nepriznania náhrady trov konania úspešnému sťažovateľovi je v rozpore so zásadou spravodlivého súdneho konania obsiahnutou v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP, obdobne IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04).

Z § 224 ods. 1 OSP vyplýva, že ustanovenia o trovách konania pred súdom prvého stupňa platia i pre odvolacie konanie.

Podľa § 142 ods. 1 OSP súdy rozhodujú o náhrade trov konania medzi účastníkmi so zreteľom na plný úspech toho-ktorého účastníka v konaní. Toto zákonné ustanovenie vyjadruje zásadu zodpovednosti za výsledok konania (zásadu úspechu), čo znamená, že účastník, ktorý mal vo veci plný úspech, má právo na náhradu všetkých trov konania proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Táto zásada platí ako v konaní na prvom stupni, tak aj v odvolacom konaní, a neposudzuje sa za každé štádium konania osobitne, ale podľa úspechu vo veci.

Za určitú výnimku z tejto zásady možno považovať ustanovenie § 150 OSP.

Podľa § 150 ods. 1 OSP ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

Podľa § 150 ods. 2 OSP ak sú trovy konania v drobných sporoch neprimerané voči pohľadávke, môže ich súd nepriznať alebo znížiť.

K uvedenému ústavný súd dodáva, že prax všeobecných súdov je jednotná v názore, že „aplikácia ustanovenia § 150 OSP pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, avšak súd dospeje k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí však ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach na strane účastníkov konania. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov konania a tiež na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní“ (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. M Cdo 14/99 z 1. septembra 2000). „Účastníkovi, ktorý mal v konaní úspech, nemožno s odvolaním sa na § 150 nepriznať náhradu trov konania len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodovania v určitom druhu nároku. Jeho použitie musí zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať vždy výnimočný charakter“ (Zbierka súdnych rozhodnutí a stanovísk – judikát č. R 34/1982). „Nepriznanie náhrady trov konania podľa ustanovenia § 150 OSP nemožno odôvodniť len všeobecným záverom hodnotiacim význam rozhodovania o určitom nároku“ (Zbierka súdnych rozhodnutí a stanovísk – judikát č. R 23/1989).

Krajský súd svoje rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania vo vzťahu k sťažovateľovi odôvodnil síce tým, že „súd pri rozhodovaní o trovách konania nie je viazaný len výsledkom konania, t. j. z hľadiska pomeru úspechu toho-ktorého účastníka v konaní, ale aj účelnosťou vykonaných úkonov právnej pomoci právnym zástupcom, s možnosťou postupu súdu podľa § 150 O. s. p. O trovách konania potom odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O. s. p. v spojení s ustanovením § 150 O. s. p. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril, to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť. Účelom tohto náhradového ustanovenia je odstránenie tvrdostí pri náhrade trov konania, ktoré by nastali, ak by sa plne presadila zásada úspešnosti pri tejto náhrade...“, alebo aj tým, že „v tomto prípade by bolo uloženie povinnosti odporkyni nahradiť trovy konania navrhovateľovi v rade 2)

neprimerane prísne a zároveň je potrebné uviesť, že výška trov právneho zastúpenia je neprimeraná voči výške pohľadávky, teda jedná sa o prípad v zmysle v ust. § 150 ods. 2 O. s. p. Odvolací súd má za to, že aj vzhľadom na skutočnosť, že samotný navrhovateľ v rade 1) nevedel na začiatku konania jasne určiť, že kto je aktívne legitimovaným na podanie návrhu na začatie konania, teda za tejto procesnej situácie sa javí byť dôvodné, aby si každá z procesných strán znášala trovy konania sama“, aj napriek tomu však považuje ústavný súd jeho rozhodnutie za neodôvodnené, a tým aj nespravodlivé vo vzťahu k sťažovateľovi.

V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil ako vecne správny právny záver prvostupňového súdu, že nárok sťažovateľa (žalobcu) na zaplatenie peňažnej sumy s prísl. je opodstatnený, pričom pri svojom rozhodnutí nebral do úvahy to, čo mu ukladá ustanovenie § 1 OSP (zabezpečiť spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov).

Napriek tomu, že okresný súd mu priznal právo na náhradu trov konania v sume 5 700 Sk, pretože bol v konaní plne úspešný (priznané trovy konania pozostávali z 500 Sk za zaplatený súdny poplatok zo žalobného návrhu, 500 Sk za podané odvolanie proti napadnutému rozsudku okresného súdu zo 17. apríla 2007 (ktorý bol neskôr zrušený) a 4 700 Sk – trovy právneho zastúpenia za sedem úkonov právnej služby, krajský súd mu podľa § 224 ods. 1 OSP v spojení s § 142 ods. 2 a § 150 OSP za celé konanie nepriznal žiadne trovy konania.

Krajský súd v odôvodnení svojej rozhodnutie oprel najmä o to, že *„výška trov právneho zastúpenia je neprimeraná voči výške pohľadávky, teda jedná sa o prípad v zmysle v ust. § 150 ods. 2 O. s. p.“*.

Ak na jednej strane mu čiastočne ústavný súd dal za pravdu v tom smere, že suma trov právneho zastúpenia je neprimeraná k výške pohľadávky (4 700 Sk) a právny zástupca sťažovateľa i žalobcu v prvom rade, ktorý v spore *„nevedel na začiatku konania jasne určiť, že kto je aktívne legitimovaným na podanie návrhu na začatie konania, preto sa javilo byť*

dôvodné, aby si každá z procesných strán znášala trovy konania sama“, na druhej strane však krajský súd nedbal na to, aby úspešný účastník konania len z dôvodu, že si uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel majetkovú ujmu v dôsledku platenia trov konania (a to najmä vo vzťahu k zaplateným súdnym poplatkom spolu v sume 1 000 Sk). Tak v dôsledku tohto rozhodnutia krajského súdu došlo nielen k znehodnoteniu plného úspechu sťažovateľa v predmetnom súdnom konaní, ale predovšetkým týmto rozhodnutím o nepriznaní žiadnych trov konania bolo zasiahnuté aj do majetkovej sféry sťažovateľa, i keď v nepatrnej miere.

Ak dospel krajský súd k záveru, že výrok prvostupňového súdu o priznaní trov právneho zastúpenia je neprimeraný pohľadávke, mal rozhodnutie o tomto výroku zrušiť, resp. zmeniť a prípadne nariadiť preskúmanie dôvodov vedúcich k aplikácii § 150 ods. 1 a 2 OSP. Nemohol však postupovať bezdôvodne tak, aby sa sťažovateľovi nepriznala ani náhrada trov konania pozostávajúca zo zaplatených súdnych poplatkov. Obdobne sa tiež vôbec nezaoberal osobitnou požiadavkou sťažovateľa k uplatneniu trov právneho zastúpenia v odvolacom konaní.

Ústavný súd sa preto stotožnil s argumentáciou sťažovateľa, že krajský súd mu nemôže nepriznať nárok na náhradu trov konania iba na základe všeobecného zdôvodnenia, že v tomto prípade by bolo uloženie povinnosti žalovanej nahradiť trovy konania sťažovateľovi *„neprimerane prísne“* alebo *„že výška trov právneho zastúpenia je neprimeraná voči výške pohľadávky...“*.

Odvolací súd *„riadne nezdôvodnil a neobjasnil takýto svoj postup“* a *„absentuje aj skutočnosť, že súd vôbec neskúmal majetkové, osobné a iné pomery účastníka konania – žalovanej...“*.

Ústavný súd preto konštatoval, že odôvodnenie výroku rozsudku krajského súdu o trovách konania je vzhľadom na obsah základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z ústavného hľadiska neakceptovateľné.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že napadnutými výrokmi (3. a 4. výrok) rozsudku krajského súdu sp. zn. 7 Co 62/2009 z 30. októbra 2009 o trovách konania bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, rozhodnutie, ktorým bolo porušené základné právo, zruší (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a môže vec vrátiť na ďalšie konanie [§ 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V danom prípade bolo v záujme ochrany základných práv sťažovateľa potrebné nielen napadnuté rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 7 Co 62/2009 z 30. októbra 2009 v časti výroku o náhrade trov konania (bod 3 a 4) zrušiť, ale aj vrátiť vec na ďalšie konanie, v ktorom krajský súd opätovne rozhodne o náhrade trov účastníkov konania. V ďalšom postupe bude krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v II. časti tohto rozhodnutia (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Krajský súd bude tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Z uvedených dôvodov považuje ústavný súd rozsudok krajského súdu sp. zn. 7 Co 62/2009 z 30. októbra 2009 vo výrokoch o náhrade trov konania za ústavne neakceptovateľný, a preto vyslovil, že ním bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ si v sťažnosti uplatnil trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 254,88 €.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá

bola 721,40 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 120,23 € za jeden úkon a dva režijné paušály v sume 7,21 € za jeden režijný paušál. Úhrada trov konania predstavuje celkovú sumu 254,88 €, ktorú je krajský súd povinný zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľa (bod 3 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2010